

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ЦЕРКВИ ТА РЕЛІГІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ РАНЬОМОДЕРНОГО ПЕРІОДУ: МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРІОГРАФІЯ, ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Організація навчання курсу

Рік навчання: 2, Семестр: III. Курс пропонується на вибір

Обсяг курсу: 150 год / 5 кредитів. З них 48 ауд. занять: 32 год. лекц., 16 год. сем. зан., 102 год. – самост. роб.

Мова навчання: українська

Викладач навчальної дисципліни: Тимошенко Леонід Володимирович

Контактний телефон +38 067705131 E-mail викладача cliotima55@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Пропонована дисципліна тематично охоплює комплекс проблем, пов'язаних із методологічними, науково-практичними та релігійно-богословськими аспектами дослідження і викладається з урахуванням матеріалів інших дисциплін, вивчених на бакалаврському та магістерському рівнях. Передовсім, вона адресована тим аспірантам, які спеціалізуються в галузі ранньомодерної історії Центрально-Східної Європи. Серед дослідницьких проблем, які пропонуються аспірантам, частина має прикладний характер, у процесі вивчення яких вони опановують методи та інструментарій сучасних досліджень на інтердисциплінарному та компаративістичному рівнях.

Ключові слова: ранньомодерна історія, історія церкви, релігійна культура, історіографія, методологія, дослідницький інструментарій

Мета навчальної дисципліни

Ознайомити аспірантів з науковими засадами історії церкви Центрально-Східної Європи (Україна, Білорусь, Литва, Польща) як феномену історії суспільства, крізь призму різних християнських конфесій; засвоїти основні форми дослідницької діяльності та дослідницький інструментарій; сприяти формуванню наукового світогляду здобувачів наукового знання.

Результати навчання:

Пропонована дисципліна спрямована на оволодіння здобувачем галузевими (спеціальними) компетентностями, передбаченими освітньою складовою ОНП та навчальним планом, а також на сприяння виконанню всіх видів дослідницької діяльності, визначених науковою складовою ОНП. Передбачається розвиток методологічної, дослідницької та предметної компетентностей та досягнення результатів навчання, які відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня. Вивчення дисципліни дозволяє розширити кваліфікаційні можливості за рахунок набуття компетентностей з блоку вибіркових дисциплін відповідно до напрямів наукових досліджень, сформувані здатність системно бачити і розуміти зміст філософсько-всезагальних та спеціально-предметних категорій, які застосовуються у власному науковому дослідженні, здатність розуміти системність, динамічність, взаємозв'язок, детермінованість і цілісність історичних явищ, здійснювати різні види історико-дослідницького аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний), здатність визначати мету, завдання, стратегію наукового дослідження, висувати гіпотези; аналізувати й узагальнювати отримані в результаті наукового дослідження експериментальні дані, робити обґрунтовані узагальнення і висновки та оформляти їх у вигляді звіту, тез, наукових статей тощо; здатність опрацьовувати джерельну базу дослідження, знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значні масиви архівного та документального матеріалу, проводити дослідницьку діяльність з

урахуванням досягнень сучасної історіографії конкретної проблеми та інтелектуальних дискурсів в історіографії загалом; здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю та здатність отримувати додаткові знання за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези; здатність виявляти закономірності та причинно-наслідкові зв'язки історичних явищ і подій, виявляти передумови розвитку тих чи тих історичних процесів специфіки джерелознавчих досліджень та введення до наукового обігу нових джерельних матеріалів; принципів організації документів архівних фондів тощо.

Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються абстрактно-дедуктивний, дослідницький, проблемно-пошуковий, інтерактивні та проектні методи навчання.

Форми оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: залік; виступи на семінарських заняттях, виконання індивідуального завдання, презентації та виступи на наукових конференціях.

Поточний контроль реалізується у формі виступів на семінарських заняттях, захист індивідуального завдання тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при виставленні підсумкової оцінки (балів) з даної дисципліни.

Підсумковий контроль реалізується у формі заліку.

Оцінювання знань аспірантів на семінарських заняттях здійснюється у чотирибальній шкалі ("2", "3", "4", "5"). В кінці семестру на основі оцінок визначається середній бал за формулою: $\frac{A}{n} \cdot 16$, де А – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою, набраних на семінарських заняттях (включаючи оцінки "2"), n – кількість цих оцінок не менше 2. Якщо середня оцінка за семінарські заняття менша за 2,5, то кількість балів, які отримав аспірант на підставі оцінок за семінарські заняття, дорівнює нулю.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Характеристика та вид роботи	Максимальна кількість можливих балів
Самостійність виконання; логічність і послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми.	До 10-ти балів
Обґрунтованість висновків; наявність списку використаних джерел та літератури.	До 6-х балів
Якість оформлення; наявність посилань.	До 4-ох балів
	Разом до 20 балів

Аспірант, який пропустив семінарські заняття, контрольну роботу з поважних причин, має право пройти пропущений вид атестації в інший термін під час семестру.

Сумарна кількість балів з дисципліни визначається за результатами поточного контролю за 100-бальною шкалою. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Семінарські заняття	Індивід. завдання
---------------------	-------------------

1-8	1
80	20
$S_{\text{пот}} = 100$	

Залік за талоном № 2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за столбальною шкалою.

Рекомендована література

Базова

1. Documenta Unionis Berestensis eiusque auctorum (1590-1600). Edid. P.Athanasius G.Welykyj OSBM. – Romae, 1970. – 538 p.
2. Вільгельм де Фріс. Рим і Патріяхати Сходу. – Львів: Видваництво УКУ, 2015. – 416 с.
3. Гіль А., Скочилиас І. Володимирсько-Берестейська єпархія XI – XVIII ст.: історичні нариси. – Львів: Видавництво УКУ, 2013. – 271 с., іл.
4. Говгера В., о. Організаційна структура Львівської єпархії XVIII ст. (1700-1772). – Львів: Тріада плюс, 2014. – 1168 с.
5. Горін С. Монастирі Луцько-Острозької єпархії кінця XVI - середини XVII ст.: функціонування і місце у волинському соціумі. – Київ: ВД «Києво-Могилянська Академія», 2012. – 560 с.
6. Гудзяк Б. Криза і реформа. Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії. – Львів: Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії, 2000. – 426 с.
7. Дергачева И.В. Посмертная судьба и «иной мир» в древнерусской книжности. – Москва: Издательство «Кругъ», 2004. – 351 с.
8. Дмитриев М.В. Между Римом и Царьградом: генезис Брестской церковной унии 1595-1596 гг. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2003. – 320 с. – (Труды исторического факультета МГУ: Вып. 22; Сер. II, Исторические исследования: 7).
9. Довбищенко М. В. Волинська шляхта у релігійних рухах XVI – першої половини XVII ст. – Київ: ПП Сергійчук М.І., 2008. – 882 с.
10. Ісіченко І., арх. Історія Христової Церкви в Україні. – Київ: Акта, 2003. – 471 с.
11. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI-XVIII ст. – Київ: Наукова думка, 1966. – 249 с.
12. Левшун Л.В. О слове преображенном и слове преображающем: Теоретико-аналитический очерк истории восточнославянского книжного слова XI – XVII веков. – Минск: Белорусская Православная Церковь, 2009. – 896 с.
13. Марзалюк І.А. Людзі дауняй Беларусі: этнаканфесійныя і сацыякультурныя стрэзатыпы (X-XVII ст.ст.). – Магілёв: МДУ імя А.А.Куляшова, 2003. – 322 с.
14. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – К.: Наукова думка, 1990. – 192 с.
15. Мончак І. Флорентійський єкуменізм у Київській Церкві: Унійна ідея у помісній еkleзіяльній традиції. – Львів: Видавництво УКУ, 2012. – 364 с.
16. На перехресті культур: Монастир і храм Пресвятої Трійці у Вільнюсі: Колективна монографія за ред. Альфредаса Бумблаускаса, Сальвіюса Кулевічюса та Ігоря Скочилиаса / 2-ге, виправл. й доповнене видання. – Львів: Український католицький університет, 2019. – 912 с.: іл. – (Серія «Київське християнство», т. 16).

Допоміжна

1. Наливайко Д. Очима Заходу: Рецепція України в Західній Європі XI – XVIII ст. – К.: Основи, 1998. – 578 с.

2. Плохий С.Н. Папство и Украина. Политика римской курии на украинских землях в XVI-XVII вв. - К.: Вища школа, 1989. – 223 с.
3. Плохий С. Наливайкова віра: Козаки та релігія в ранньомодерній Україні / Перекл. з англ. – К.: Критика, 2005. – 496 с.
4. Скочиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII – XVIII ст. – Львів: Видавництво УКУ, 2010. – 832 с.
5. Скрынников Р.Г. Государство и церковь на Руси XIV — XVI вв. – Новосибирск: Наука, 1991. – 397 с.
6. Стецик Ю. Василянські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.). – Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2014. – 388 с.
7. Тимошенко Л. Берестейська унія: Навчальний посібник. – Дрогобич: Коло, 2004. – 197 с.
8. Шустова Ю.Э. Документы Львовского Успенского Ставропигийского братства (1586 – 1788). Источниковедческое исследование. – М.: Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 648 с.
9. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст. – Київ: Критика, 2002. – 415 с.
10. Яковенко Н. Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – початку XVIII ст. – Київ: Laugus, 2002. – 472 с.
11. Яковенко Н. У пошуках нового неба. Життя і тексти Йоаникія Галатовського. – Київ: Лаурис, Критика, 2017. – 704 с.
12. Augustyniak U. Państwo świeckie czy księżę? Spór o rolę duchowieństwa katolickiego w Rzeczypospolitej w czasach Zygmunta III Wazy. Wybór tekstów. - Warszawa: Wydawnictwo Semper, 2013. – 688 s.

Інформаційні ресурси

Професор Леонід Тимошенко про руську та московську культурно-релігійні моделі XVI – першої половини XVII ст. 29 листопада 2019 | Відеогалерея | https://risu.org.ua/ua/index/exclusive/photogallery/risu_video/77983?fbclid=IwAR0ERo6DoQM5j1RIfA1nr-Qd7gTtWXj8ADqiuX39bFmFbiTjrYnv9LbB9Cw

- ІЗБОРНИК. Історія України IX-XVIII ст. <http://litopys.org.ua>

- Центр вивчення спадщини князів Острозьких <https://heritage.oa.edu.ua/#>

- Науковий журнал «Острозька давнина». Архів / Scientific Notes The Duchy of Ostroh in the Olden Days <https://heritage.oa.edu.ua/resursy/od/arhiv>

- Гісторыя Вялікага Княства Літоўскага <http://www.jivebelarus.net/history/gistografia/history-of-magnus-ducatus-lithuaniae.html>

- Мирянские организации Киевской митрополии <http://bractwo.narod.ru/centres.htm>

- Szukaj w Archiwach to zbiory archiwalne on-line <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl>